

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Na ocnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posrežna številka 18 v.

Reklamacije so poštne preste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, inserati. Enostopna petil-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

9. štev.

V Ljubljani, v soboto, dne 30. januarja 1909.

Leto XII

Pot iz narodnostne zmede. Narodna sprava v državnem zboru.

Socialna demokracija za narodno pomirbo.

V temi se je zasvetil žarek velike luči. V morečo debato o nujnih predlogih nacionalističnih prorokov, praznih in pustih, da bi človek obupal ob brezplodnem ravsu, je posegla socialna demokracija s svojim predlogom, da pokaže zbornici z jasno, krepko besedo pot iz šovinističnega delirija k iztreženju in k stvarnemu, plodonosnemu delu. V času, ko se kaže vlada enako slabotna, kakor meščanske stranke, je socialna demokracija izrekla edino resilno besedo ter spomnila zbornico, da je njena, prav njena naloga, napraviti red v blaznem nacionalističnem dirindaju, ki razjeda moči vseh narodov in peha delavstvo brez razlike jezika v obupno bedo.

Narodno vprašanje v Avstriji je že staro in stari so narodnostni boji. A dotim vstajajo povsod na svetu vprašanja zato, da se rešijo, se je zagrizlo nacionalno vprašanje v avstrijsko državo zato, da postane večno, da daje tucatu demagogov politično hrano in da ovira ves razvoj osmerih narodov, ki imajo v osrčju Evrope najlepše prirodne pogoje za najvišji razvoj. Prebivanje raznih narodov na eni zemlji, združevanje različnih lastnosti, mešanje krvi bi lahko spopolnilo v habsburski monarhiji živeča plemena tako, da bi bili s svojimi močmi kos tekmovanju vsakega drugega naroda in bi se iz njih razvili zgodovinski vzori. A namesto tega stremljenja po vzajemni opori in spopolnitvi, ki bi lahko vstvarilo brezprimerno duševno in materialno bogastvo, se je rodila iz državne skupnosti raznovrstnih rodov kletev nacionalnega sovraštva, ki ovira vse, kar bi se moralo pospeševati, in ubija, kar bi bilo najbolj sposobno za življenje.

Kdo je kriv?

Tam, kjer se jih mnogo prepira, ne bo lahko enakega odgovora na tako vprašanje. Drug podtika krivdo drugemu, a vsakdo je sam nedolžen. Ali v resnici so krivi vsi, zakaj nihče noče, nihče ne išče sprave in rešitve. V boju vseh proti vsem ne veseli nikogar lastna pridobitev toliko kolikor klobuta, ki jo dobi nasprotnik. In zato je bilo življenje tistih, ki so mogli dajati klobute, vedno prijetno.

Vse avstrijske vlade so videle narodno vprašanje, ki ni moglo ostati nikomur skrito; vse so slišale viharo bobnenje, ki se ni poglelo nikdar. Toda vse so se vdajale fanatizmu; če bog da, da se kdaj reši veliki problem, je prav, kako ohrani vlada svoj obstanek. Nekoliko veselja je treba včasih napraviti onim, ki se prep'rajo, a to je bilo najcenejše na ta način, da se je danes podtaknila noga temu, jutri pripeljala zaušnica onemu. Imenoval pa se je ta zistem «fortfretten» in prakticalo so ga vse vlade od Taafeljeve do Bienerthove.

Slabost avstrijskih vlad in njih netečnost spričo narodnega vprašanja je nepreporna, ne pa neutemeljena. Končno je bila Avstrija vendar od 67. leta sem kolikor toliko konstitucionalna država in vsaka vlada, tudi tista, ki je ponosno izjavljala, da je njen poklic «voditi», se je lahko izgovarjala, da delajo politiko parlamenti in meščanske stranke. In tako bi res moralo biti, če bi bila Avstrija skozinskoz ustavna država in če bi bile meščanske stranke razumele svojo nalogo.

Na nje pada prav toliko krivde kolikor na vlade in če včasih ta ali ona nacionalna stranka zastoka nad škodo, ki jo povzrokuje narodni boj, je obžalovanje vseskozi hinavsko, ker bi bil tisti divjaški nacionalni boj, kakršnega ni nikjer več na svetu, sploh nemogoč, če ga ne bi podpihovale prav te stranke.

Škodo od njega pa so imeli in še imajo vsi narodi. Kajti zaradi njega zaostaja socialno delo; zaradi njega je gospodarsko življenje v mlakuži; zaradi njega je gmotna beda širokih slojev tako velika, kakor da živimo se pred revolucijo.

Tudi Slovenci imajo od njega neprecenljivo škodo, zakaj če je narodni prepir povzdignil nekoliko v demagogiji izurjenih, sicer pa z duševnimi darovi prav skromno blagoslovljenih kričačev na ugledna in prijetna mesta, so gospodarske posledice večnih rabuk pognale na tisoče zmornih in delavnih Slovencev na Nemško, v Ameriko, v Egipt in na vse strani sveta, tako da je izseljevanje bolj zmanjšalo slovenski narod kakor kolera in koze.

V starem parlamentu, kjer so bili fevdalni plemenitashi s klerikalci odločilna moč, je bilo to popolnoma umevno. A že je kazalo, da zaide tudi novi parlament na staro pot in da zaduše narodni prepiri tudi v ljudski zbornici vsako koristno delo. Dogodki na Češkem, na Stajerskem, v Ljubljani so dali demagogom dovolj gradiva in skoro stiri-najst dni je moral parlament poslušati same puste, prazne, umetno nališpane deklamacije, ki so pretile, da zapeljejo zbornico v zagato, iz katere ni povratka.

A v najbolj kritičnem momentu je posegla socialna demokracija vmes. Narodno vprašanje je na svetu; narodni boji so nevarni; a prav zato se jih mora lotiti ona korporacija, ki je dobila pooblastilo od vseh narodov, s pooblastilom pa tudi nalogo, da dela v prid vsem narodom. Socialna demokracija, ki združuje v sebi vse narode, je bila najbolj poklicana za ta memento. In svojo dolžnost je izvršila tako kakor je primerno prevažnemu momentu. Pozvala je parlament, da sestavi svoj edsek, ki naj izdela zakon pravice za vse narode. Zbornica se nima zanašati na vlado, na ankete in konference, temveč s svojo avtoriteto ima izvršiti, kar je njena zgodovinska dolžnost.

S sijajnimi govori so socialno-demokratski zastopniki utemeljili stališče svoje stranke in osta-

lim pokazale pot. Vsa živa moč proletariata vseh narodov je odmevala iz teh govorov in če se zbornica zaveda svojega pomena, mora sprejeti socialistični predlog ter na ta način storiti prvi, najvažnejši korak, da pridejo narodi do svojih pravic, do življenja!

Razprava se je vodila v državnem zboru skupno o vseh predlogih, ki se tičejo narodnih prep'irov. Socialno-demokratski predlog, ki zahteva, da se voli odsek s 53 člani, ki ima pregledati ves material in izdelati jezikovni zakon za celo državo, je utemeljeval sodrug Seliger. V razpravi je govoril prvi sodrug dr. Soukup, po zaključku debate pa je imel besedo kot generalni govornik sodrug dr. Renner. V izvlečku objavljamo te znamenite govore, katerih velikanski pomen je danes jasen delavstvu, pa bo jasen vsem, kadar bodo avstrijski narodi že uživali blaginjo narodnega miru in kadar nastopi na mesto divjaških pobojev kulturno tekmovanje.

Ne naredbe, temveč zakon.

(Govor poslanca sodruga Seligerja.)

Naša stranka je sklenila, vložiti ta nujni predlog, ker je hotela dati zbornici priliko, da odstrani narodno zatiranje, nad katerim se že leta in leta glasno stoka, ter da ustanovi narodno pravico v Avstriji. Ta predlog kaže pot, da se pride

iz neplodnega lamentiranja

na polje praktičnega narodnega spravnega dela, edinega, ki more vstvariti podlago za narodno soživljenje v Avstriji. Če imajo glasniki v narodnem boju kaj resnobe, če hočejo res nastopiti proti narodnemu zatiranju, tedaj mora zbornica soglašati z našim predlogom. Noben narod v Avstriji ni dovolj močan, da bi zmanjšal moč drugega naroda, kajti vsak narod v Avstriji ima toliko sile, da odbije vsak napad na svojo narodno last in vsak poskus, potlačiti ga pod narodno tujo voljo.

Doslej vloženi nujni predlogi so popolnoma brez vrednosti za Nemce in za Čehe ter ne pomenijo nič drugega, kakor demonstracijo brez vsebine. To vedo stranke same. Živ krst ne bere teh predlogov, ki nimajo namena, priboriti kakršnokoli korist za dotični narod. Naša stranka ne more nikdar glasovati za take predloge. Narodni boj je padel na nižavo pustega narodnjaškega prep'ira; to ni resničen boj za resnične koristi narodov in za možnost neomejenega narodnega in kulturnega razvoja. Zato so tudi govori o teh nujnih predlogih same prazne deklamacije, brez koristi za narode. (Živahno pritrdjevanje.)

Takozvane narodne pridobitve z naredbami in ukazi so za narode brez vrednosti, ker nimajo značaja trajnosti. Samo če se odloči ta zbornica, da izvede

narodno spravo z zakoni,

pridejo narodi lahko do svojih pravic, do svoje svobode in do nedotakljivosti svoje narodne posesti. (Odobranje pri socialnih demokratih.) Dokler se to ne zgodi, si bodo narodi v zbornici in izven zbornice pretili, čutili se bodo negotove glede na svojo posest in v večni bojni pripravi ne bodo imeli časa za svoje

resnično kulturno življenje.

Dokler traja nacionalno vojno stanje, je pa tudi obstanek te zbornice v nevarnosti in jo ovira v izvrševanju tistih dolžnosti, ki so jih poslanci prevzeli spričo svojih volilcev in spričo vseh avstrijskih narodov. (Živahno pritrjevanje in ploskanje.) Tako ovira narodni boj tudi državo v izvrševanju njenih dolžnosti napram tistim razredom vseh narodov, ki vzdržujejo gospodarsko in politično moč te države. Ta položaj je neznosen predvsem za

delavski razred v Avstriji,

ki ima pravico in dolžnost, zahtevati od tega parlamenta socialne reforme in pametno gospodarsko zakonodajstvo. (Burno soglasje.) Zbornica ima pred sabo velike naloge: Socialno zavarovanje, podržavljenje železnic, proračun, varstvene zakone za delavce, reformo hišnonajemninskega davka, pomnožitev političnih pravic in svobod za prebivalstvo vseh narodov. A ta parlament nima časa za to. Baviti se mora z brezpomembnimi demonstracijami o čeških manjšinah v nemških krajih Češke in o nemških manjšinah na češkem ozemlju. Ne, da vprašanje varstva manjšin ne bi bilo važno, ampak pokazati se mora, kako votle so te debate, ki imajo vedno le eno posledico: Več tepenih nemških dijakov v Pragi in več razbitih čeških šip v nemških mestih.

V težkem času živimo.

Velika gospodarska beda

trka na naša vrata. Tukaj se pa stranke pripravajo o železniških napisih. Ali je kdaj rekla le ena teh strank: Zdaj prisedimo k svojim nasprotnikom, pa rešimo ta boj? S tem bi si ukradli kruh, od katerega žive. V tem, ko strme neprenehoma v železniške tablice in napise, postanejo slepi za to, kar se v resnici godi okrog njih. Kakor vsaka gospodarska kriza, se bo tudi ta končala s težko izgubo nemškega naroda. Nemci so v tej državi narod industrije in zato trpe vsled takih kriz še bolj kakor drugi narodi; v okvirju naroda pa seveda najbolj trpi delavstvo. Pošast bede gre po deželi. Že več mesecev stoji veliko število porcelanskih tovarn. V tekstilni industriji se zmanjšuje proizvodnja od tedna do tedna. V industriji stekla in kovin razsaja kriza in že prihaja tudi v rudništvo. Podjetja odpuščajo delavce, praznuje se; nevarnost je pred nami, da bo v kratkih tednih na Češkem 26.000 rudarjev z družinami izročenih lakoti! (Klici pri socialnih demokratih: Čujte! Čujte!) Tu pa moramo poslušati prazne deklamacije o praškem bumlu! Kriza bo, kakor vsaka dosedanja, pognala tisoč in tisoč nemških delavcev čez mejo v Nemčijo, odkoder se jih vrne le par sto. Potem bodo pa nacionalci

stokali, da pridejo na njih mesto po končani krizi češki delavci iz okrajev bede.

Socialni demokratje vas vabijo s svojim nujnim predlogom, da se lotite

kulturnega narodnega dela,

da opustite prazno stokanje in deklamiranje ter da sedete skupaj z resnim namenom, končati narodni boj in omogočiti zbornici rešitev njenih gospodarskih in kulturnih nalog.

Kakor doslej, ne more ostati v tej državi. Vlada barona Bienertha je že pred tedni napovedala jezikovni zakon. Ministrski predsednik pravi, da je ta zakon gotov. Kje pa je ostal? Če ima ministrski predsednik gotov načrt, tedaj je njegova naloga, da ga predloži. Če pa nima poguma, tedaj naj prepusti to stvar drugim. Bienerthova vlada je pokazala, da je nesposobna za reševanje narodnega vprašanja in zato mora

parlament sam vzeti stvar v roke.

Če tudi parlament ne zmore tega, tedaj stoji pred svojim bankrotom. Ta parlament je najbolj meščanski na svetu. Splošna volilna pravica ga je očistila fevdalnega razreda in kot zadnji odsev njegove nekdanje moči in duševne veličine sedi tam doli grof Sternberg. (Veselost.) Rešitev narodnega vprašanja se more izvršiti edino na podlagi

samoodločevanja in samovlade narodov

na zakonitem zavarovanju pravic vseh državljanov, izražati in izvrševati svojo narodnost. Naša želja je, da bi se avstrijski narodi tukaj združili za skupno delo in zato pričakujemo, da pritrdi zbornica našemu predlogu. (Burno odobranje in ploskanje.)

*

Za zvezo svobodnih narodov.

(Govor poslanca sodruga dr. Soukup)

Vidni izraz velikanske kulturne in politične revolucije, ki se zdaj izvršuje v Avstriji, je ljudski parlament. Ali ta parlament trpi ob podedovanem grehu narodnostnega vprašanja, katerega ni mogla doslej rešiti ne avstrijska aristokracija, ne avstrijska buržoazija. In zato je postal rešitev tega vprašanja

naloga socialne demokracije.

Vse izražanje javnega življenja v Avstriji dokazuje, da to, kar se kaže zadnji čas po vseh deželah, zlasti pa na Češkem, ni nič drugega, kakor odkriti meščanski boj, nacionalna gverilja z groznimi posledicami gospodarskega nazadovanja, ob katerem so postale šola, pravosodje in uprava predmeti boja, ob katerem se vsa ustavna vprašanja izpreminjajo v vprašanje narodne moči. Kar so v drugih parlamentih vprašanja tehnike, narodnega gospodarstva in uprave, so pri nas politična vprašanja. V zbornici vlada občutek absolutne negotovosti in nihče ne more vedeti, če se ne zgodi danes ali jutri kaj, kar uniči delavnost parlamenta in spravi njegov obstanek v nevarnost. Če stojimo danes pred

narodnim bojkotom

na Češkem, je to samo predigra narodnemu razvoju v drugih deželah in zato je potrebno, upreti oči v skupnost narodnih vprašanj. Vloženi

meščanski nujni predlogi ne pomagajo prav nič rešitvi narodnega vprašanja in le dragoceni čas parlamenta se trati z njimi.

Narodnost ne more biti nič drugega, kakor plod svobodnega razvoja narodnih moči in socialni demokratje nočejo tega razvoja ne predpisovati, ne ovirati, temveč ga morajo pospešiti. V Avstriji gre danes za proces velike izpremembe sedanje države v

federativno zvezno državo.

Kar hočejo socialni demokratje za sedaj in po čemer mora stremeti ves parlament, je posteno in lojalno premirje v narodnem vprašanju. Vsled tega morajo socialni demokratje nastopiti proti vsem obstrukcijskim predlogom. Obstrukcija ni zdravilo, temveč izraz onemoglosti. Skrbeti moramo, da se odstrani vsaka možnost obstrukcije in da nestane možnost za delo. Prvi pogoj lojalnega premirja je

demokracična volilna reforma

za deželne zbornice in za občine. Gospodje morajo pomisliti, da pomeni avtonomija demokracijo. Samouprava narodov v Avstriji se samo na podlagi samouprave v občinah, v deželi in v državi lahko organično razvije. Z nazorom, da so za narodna vprašanja samo deželni zbori kompetentni, ne morejo soglašati socialni demokratje.

V parlamentu se morajo izdelati okvirni zakoni za celo državo, kajti v parlamentu je zastopan vsak avstrijski narod kot

večina in manjšina.

Narodni mir more biti samo delo kompromisa in dovolj je predmetov za izravnanje v takem kompromisu. Socialni demokratje zastopajo pačelo, da mora vsak narod to, kar zahteva zase kot večina in manjšina, priznati tudi drugemu narodu kot večini in manjšini. Socialni demokratje ne poznajo državo vzdržujočih narodov, temveč stoje na stališču, da

vsi narodi vzdržujejo državo

s svojo krvjo in s svojim delom. Narodna sprava se mora izvršiti od naroda do naroda in se ne sme omejevati na posamezno deželo.

Glede na jezikovno vprašanje ima Avstrija pravzaprav eno

edino zakonito določbo,

namreč § 19. državnih temeljnih zakonov. Ampak ta paragraf absolutno nima moči, da bi rešil vso svoto narodnih vprašanj. Kar je še poleg paragrafa 19. so naredbe in ukazi, o katerih se ne ve, če pravno veljajo ali ne, tako da se pravzaprav nihče ne spozna v avstrijskem jezikovnem Babilonu. Notorično je, da nima notranji nemški uradni jezik zakonite podlage. Poštene narodne posesti noče Nemcem v tej državi nihče odrekati, nepoštena posest se mora pa sama ob sebi zrušiti. Nemci v Avstriji imajo vse drugo svetovnozgodovinsko nalogo, kakor je tista, ki jo predstavljajo gospodje Kroy, Wolf in Stransky, Narodu, ki stoji kulturno tako visoko kakor nemški, ni treba pasti na tako nizko stopnjo, na kakršno bi jo rada potlačila nemško-nacionalna demagogija. Naša stranka mora zahtevati, da lahko vsak

PODLISTEK.

Francka.

Spisal E. Kristan.

IV.

Naenkrat, kakor da se je zablščalo skozi oblake, je Francka občutila nekaj, česar ni vedela prej. Kakor temna živa podoba je vstalo spoznanje pred njenimi očmi, da je sama na svetu. Nikogar nima. Bog ve, koliko je ljudi na zemlji; kdo bi jih preštel? Gotovo jih ni manj kakor zvezd na nebu v jasni noči in teh ne prešteje nobeno oko. A med milijoni živih ni nihče njen. In nobena zvezda na nebu ne sveti nji.

Zjutraj, ko se je zbudila, jo je obšlo spoznanje. Bil je že dan, a tisti hip se je vrnila noč. Dekletu se je zazdelo, da se je stemnilo tako kakor še nikoli ne; iz zemlje je vstala črna tema, zemlja se je pa razpočila, tla so se ji odmeknila izpod nog in v temi je plavala kakor v tistih čudnih sanjah, ko človek leta visoko, visoko nad vodo, nad brezdom. Samo trenotek traja taka groza, a človeku se zdi, da so ure. Tudi Francka ni vedela, kako dolgo je bila v čudni in strašni omotici, ki jo je tako napolnila z grozo, da so zamrle vse misli. Ko se ji je vrnila zavest, so z

njo prišle misli, meglene in žalostne. Za hip so se pojavile kakor dišava pogrebnih vencev, ki jo zanese veter kdove odkod, pa jo odnese spet. In v njej je ostalo vse prazno.

Po ulici so že drdrali vozovi; v sobo je Francka slišala odmev konjskih kopit in pokanje biča tako kakor odmeva človeku v sanjah resničen ropot. Dan je silil skozi okno, a Franckine oči niso razločevale teme in svetlobe. Bdela, je a bila je brez misli in brez občutkov kakor da spi. Prišel je čas, da skuha sebi in materi zajtrk in da se napoti v tovarno, pa ni vedela. Na postelji je sedela in nič drugega ne. Dolgo je sedela, samo sedela — zelo dolgo. Pa se je vendar oglasil glas: Čas je. Slišala je, pa ni mislila nič. In končno je odšla v tovarno, ne da bi bila vedela, kje da hodi in pokaj da hodi in sploh, da hodi. Prišla je zadnja v tovarno, prav tisti hip, ko je vratar hotel zapreti.

Pri delu se ji je polagoma ogrela kri. Oči so polagoma zopet začele sprejemati različne slike in po čudnih potih, ki jih nihče ne ugane in ne razloži, so prihajale misli v možgane. Roke so mehnično opravljale svoje delo, katerega so bile že vajene kakor voda svojega toka; ušesa so poslušala pogovore tovarišic; misli so hodile svoja pota po drugih, povsem drugih krajih.

Prišel je paznik po gotovo blago in tedaj je Francka spoznala, da dela. In njena misel je dobila tedaj toliko življenja, da se je zavedla.

— Čemu to delo? Za koga?

Za mater — pijanko? . . .

Včasih — a to je bilo morda že davno — je delala za mater in za svojo hvaležnost. Takrat je bila še otrok in je mislila, da je mati s svojim srcem deležna njenih upov in njene ljubezni. A to je minilo in že davno, davno ni več matere. Doma je stara, tuja žena, ki ne zna čitati v njenih očeh in ne pozna nobene steze do njenega srca. Skupno je njiju življenje, ker tako ukazuje neznanost, a neizpremenljiva dolžnost. Pod eno streho morate spati, za eno mizo jesti. In dalje?

Glasan krohot je zadonel nekje za Francko. Smejala se je Meta, ker je najbrže katera delavka povedala kaj zelo smešnega. Francki se je zdelo zoprno, kajti njene misli so bile žalostne, a vendar je bilo v njih nekaj nežnega, kar je žalil surovi smeh.

Prav ta hip se je Meta oglasila:

— Zakaj pa ne? Jaz bi bila še ljubosumna, če bi bila mlajša.

— Oho, ti! jo je zavrnila druga; čemu da bi bila mlajša? Saj nisi stara in še teh let, ki jih imaš, ti ni poznati.

prebivalec dežele išče in najde svojo pravico v materinskem jeziku gor do centralnih uradov.

Vse

pravice manjšin

se morajo tako zavarovati, da ne bodo odvisne od volje većin. Razmere na Češkem se ne morejo vzdržati. Nemogoče je, da obstoji upravni teritorij, ki obsega šest milijonov prebivalcev. Zame je vprašanje upravne reforme vprašanje

demokratiziranja vse uprave.

Okrožna zastopstva naj se uvedo na podlagi splošne in enake volilne pravice, ki pa naj imajo ne le sameupravne, temveč tudi politične kompetence. Kar se tiče šol za manjšine, omenjam, da ni storila država še

nič za ljudske šole.

Zahtevati se mora, da se občine sploh rešijo šolskih bremen in da prevzame država pokritje stroškov za manjšinske šole.

Socialna demokracija predstavlja načelo mednarodnosti, ki pomeni, da se da drugim narodom to, kar se zahteva za svoj narod. Iskati se ne sme nalašč tega, kar nas loči, ampak to, kar nas združuje. Sprava se mora iskati v interesu delavskega ljudstva, v interesu vseh narodov. Narodna sprava se ne more ukazati, temveč mora biti posledica popolnega razvoja vseh narodnih sil. Narod ne živi samo od narodnega vprašanja, ampak čaka nestrpnost na drugo delo. Zakoni se morajo izvrševati, ampak najprej moramo imeti porabne zakone.

*

Razkrinkana demagogija.

(Govor poslanca sodruga dr. Rennerja.)

V razpravi, v kateri igra nemško-češki razpor tako veliko ulogo, se ni oglasil ne en govornik vlade. Vlada stoji brez pomoči in nesposobna pred temi vprašanji in prepušča usodo parlamenta samovolji nacionalnih strank, ki se koljejo. Desetletja je češko-nemško vprašanje eno najvažnejših državnih vprašanj v Avstriji, in če le kje, mora imeti vlada v tem vprašanju

svoje mnenje in resno voljo.

Baron Bienerth pa hodi po zbornici kakor angel nedolžnosti; ne briga se za razpravo, ne briga se za usodo parlamenta. Napovedana je bila spravna konferenca. Pravijo, da imajo načrt in da ga predlože konferenci. Ampak zdi se, da imamo vlado, katere načelnik ima svoj dekret in kot glavno pomožno sredstvo načrt, družega pa nič. In tako se pristopa v Avstriji k najvažnejšim vprašanjem! Prav tako čudno je ravnanje ene največjih strank, namreč krščansko-socialne. Predstavljali so se svetu in bodočnosti kot vsedrjavna stranka, v narodnih vprašanjih pa cepljajo brez misli za Wolfom in za nemškimi kričaci s Češkega, ne da bi si mogli napraviti svojo sodbo. Vendar ne more biti nobena druga instanca poklicana, da odločuje v narodnih vprašanjih, kakor ta ljudska

Tretja se je vmešala:

— Kaj pa, kaj pa. Meta ima hudičevo mazilo. Vsak petek po noči se namaže z njim in zato ostane vedno mlada.

Meta je prav dobro vedela, da se tovarišice norčujejo, a pazila je, da ne vzroji. Francka je bila ves čas gluha, a zdaj je morala poslušati kakor da ji je ukazano. Nikoli ni marala teh pogovorov, a zdaj se niso mogla rešiti njena ušesa, čeprav je hotela po sili odvrniti posluš.

Meta je nadaljevala:

— Ne, ne. Trideset let je v moji pratiki; jaz že vem, koliko je to.

Na drugi strani so si dekleta šepetala, da se je zlagala vsaj za šest let, Meta pa ni pazila na to, česar ni slišala. Govorila je dalje:

— Postavim se že še in se bom, ampak čemu bi si dopovedovala, kar ni? Sploh nisem nikdar marala za fante, a zdaj celo ne sme nobena misliti na kaj takega.

— Zakaj pa ne? se je odrezala Pavla, ki je bila na glasu, da je ne le zala in mlada, temveč da je tudi njen jezik najbolje namazan.

Meta jo je poučila:

— Ti že, ti, Pavla, če bi bil drug fant. Vsak mora v tvojo past, če le hočeš. Ampak Andrejca le pusti pri miru tudi ti.

zbornica, ki se je tako težko priborila in ki ima še zdaj upanje množice za sebi. Da ima parlament za to več sposobnosti kakor vlada, je dokazano. Parlament je izvršil z volilno reformo kompromis narodov, ki se je dolgo zdel nemogoč.

Ob nemško-češkem boju trpe vsi narodi države. Vsa politika Avstrije in vseh njenih razredov se ne more dati pribiti

na križ nemško-češkega prepira.

Če bi bil to prepir, ki bi res zadeval oba naroda, vse njune sloje in vse interese njunega življenja, bi se to še razumelo. Ampak glavno gre boj za urade in za uradnike. To se ne more večno trpeti, da bi si dalo 26 milijonov ljudi predpisovati vso politiko z napisnimi tablicami. Še manj se more trpeti, da bi zapostavile množice delavskega ljudstva svoje gospodarske skrbi spričo teh vprašanj. Kako se gospodje brigajo za gospodarsko bedo ljudstva, kažejo njih nepotrebni nujni predlogi.

Brez jezika

se ne mora živeti in jezikovna pravica nam je prav tako sveta pravica osebe in naroda, kakor vsaka druga. Ampak ob samem jeziku se tudi ne more živeti. Zato moramo iti zavedno za pametno spravo gospodarskih in narodnih interesov in se ne smemo neprenehoma posvetovati ob edinem vprašanju, kaj se je zgodilo temu ali onemu dvornemu svetniku. Spričo tisoč in tisoč ljudi, ki žive danes na Češkem v bedi in ne vedo, od česa bodo živeli prihodnje tedne, so sicer važna vprašanja jezikovnih simbolov prav postranska. V boju najbolj izpostavljenem nemškemu mestu na Češkem, v Trutnovu, so nemške družine tkalcev stoletja delale, ko so pa poskusile, nastopiti proti gospodarskemu pritisku z organizacijo, so volilci gospoda Wolfa pognali te nemške delavce z sistematičnim proganjanjem čez saksosko mejo in prišli so češki delavci. Če mislite, da nam imponira Vaše nacionalno govoričenje, se zelo motite. Iz vas govori zavest narodnega greha! (Živahno odobravanje.)

Značilno je, da ima tisti nemški volilni okraj na Češkem, ki je poslal enega največjih nacionalnih kričalcev v parlament, med vsemi češko-nemškimi okraji največjo umrljivost otrok.

V prvih petih letih pomrje tu polovica nemških otrok. Take rane seka nemškemu narodu vaše fabrikantovstvo, vaš kapitalizem. (Živo odobravanje.)

Dr. Michl: Zakaj pravite to samo nam, pa ne Čehom?

Dr. Renner: Zato skrbe v avtonomnem delokrogu izvrstno sodrugi Nemeč, Soukup i. t. d. Kakor se je zgodilo pri volilni reformi, se mora zgoditi tudi tukaj. Razvoj narodov je

stvar zgodovine;

proti temu ne opravi nič država in državna sila. V petdesetih letih niso Čehi imeli ne uradnikov, ne uradov, ne sodnikov, ne vseučilišč, pa so se razvili in so prišli k višku, ker ne tiče zakoni na-

Pavla je vprašala z nedolžnim glasom dvanaestletnega dekliča, ne da bi se bilo opazilo njeno glumaštvo:

— I, zakaj pa Andrejca ne, če mi je všeč? Na to vprašanje je Meta že čakala.

— Pavla, Pavla, pusti pri miru tuj zelnik. Ali bi rada, da bi ti Francka izgrebla oči? —

Kakor neviden udarec silne roke je ta beseda zabolela Francko. Vročina jo je obšla od temena do prstov na nogah in zdelo se ji je, da se je zgodilo nekaj strašno grdega, ostudnega. Njenim mislim so bile še popolnoma tuje take reči, a hipoma je občutila tako kakor občuti človek zelo senzitivnih živcev kadar stopi v blato. Najrajša bi bila zbežala daleč proč; ali oditi ni smela in ni se mogla geniti. Ne da bi se bila ozrla, je vedela, da so vanjo uprte oči vseh tovarišic. A molčala je.

Tedaj se je podvojil, potrojil pogum deklet, ki so tekmovala z dovtipi. Francka pa je morala poslušati, kako jo dražijo in se ji rogajo, govoreče o fantu, ki ga ne pozna in ga morda nikoli ne bo poznala. Težko je dihala, pot ji je silil na čelo, roke so se ji začele tresti, tako da tudi dobro delati ni mogla. Zbala se je že, da ji šine vsa kri naenkrat v srce ali v glavo in da jo ubije. Ko ji je bilo najhujše, je pozvonilo. Bila je rešena.

Dalje prih.

rodnega razvoja in narodne veličine v napisih na uličnih tablicah in v aktih, ampak v velikih dejstvih

gospodarskega življenja.

Mi se bojujemo za to, da ne pomrejo ne nemški, ne češki otroci v prvih letih, da vsak član naroda lahko živi brez nevarnosti, da najde vsakdo življenje v svoji deželi, da se ne goni v tujino, bogatiti tuje narode. Tu se pripravate o bumlu dijakov, v tem pa «bumla» na tisoče brezposelnih delavcev čez mejo in toliko časa ne boste verjeli v to, dokler ne pridejo vsi brezposelni delavci iz čeških industrialnih krajev pogledat ta buml v Prago.

Za Vas je šolsko vprašanje le vseučiliško; nam je ljudska šola veliko bolj važna. Mi želimo učvrstiti narodov in v ta namen narodno spravo. Mi zahtevamo resnično narodno delo, ki je v prvi vrsti socialno. Naš predlog daje priliko zbornici, da pokaže svojo dobro voljo in svojo moč ter priporočamo nujnost svojega predloga. (Viharno odobravanje.)

Sodrugi!

V smislu strankinih določb in sklepov zadnjega zbora razpisujemo

VII. redni strankin zbor jugoslovanske socialne demokracije

in ga sklicujemo

na dni 31. prosinca, 1. in 2. svečana 1909 v Ljubljano.

Provizorično predlagamo sledeči dnevni red:

1. Poročila, podaja tajnik sodrug Ivan Mlinar.
2. Politični položaj, poroča sodrug Etbin Kristan.
3. a) organizacija, poroča sodrug Ivan Kocmur. b) Taktika, poroča sodrug dr. Tuma.
4. Tisk, poroča sodrug Anton Kristan.
5. Volitev izvrševalnega odbora.
6. Raznoterosti.

Sodrugi!

Zbor stranke ima izvršiti važne naloge. Stranka napreduje in izpopolnitev organizacije je naravna posledica razvoja. Dobra organizacija je predpogoj vsakemu delu in vsakemu vspehu; tesno združeno pa je z organizacijo vprašanje taktike. Prevažna je pa tudi ureditev naših tiskovnih razmer. Tudi v tem oziru nam nalaga razvoj stranke dolžnosti, o katerih mora strankin zbor resno razpravljati in sklepati, da se potem sklepi lahko tudi izvrše. Pa tudi politični položaj v državi sploh in v slovenskih deželah posebej je tak, da mu mora stranka posvetiti vso pažnjo. Zaraditega pričakujemo, da se udeležite zbora v največjem številu.

V LJUBLJANI, v božiču 1908.

Izvrševalni odbor.

Za strankin zbor.

Delegatom in gostom na strankinem zboru naj služi na znanje, da se vrši zborovanje v salonu hotela pri Maliču, vhod iz Šelenburgovih ulic, pa čez dvorišče.

Zborovanje se začne v nedeljo ob 9. dopoldne in so delegatje naprošeni, da pridejo pravočasno, ker bo treba zelo varčiti s časom.

*

Hrvatsko socialno-demokratsko stranko bo zastopal na zboru jugoslovanske socialne demokracije sodrug Evgen Demetrović iz Zagreba.

*

Delegatom na strankinem zboru priredi ljubljanska krajna organizacija v nedeljo, 31. januarja zvečer komers v «Meščanski pivovarni» (gostilna Dekleva) na Sv. Petra cesti.

*

Sodrugi, ki žele prisostvovati zborovanju kot gostje, debe vstopnice lahko v «Delavski Tiskovni Družbi», ob zborovalnih dnevih pa v hotelu «pri Maliču».

*

O strankinem zboru izide stenografični zapisnik z govori, predlogi in sklepi, na kar že sedaj opozarjamo vse sodruge.

Organizacijski pravilnik jugoslovanske socialno-demokratske stranke.

(Poroča Ivan Kocmur.)

Ime stranke.

1. Stranka se imenuje «Jugoslovanska socialno-demokratska stranka», je organizirana, a popolnoma enakopraven in samoupraven del celokupne «Avstrijske socialno-demokratske delavske stranke» ter je po tozadevnih določbah zastopana v njenem skupnem zastopu na Dunaju. Stoji na temelju revidiranega hainfeldskega in narodnosnega programa, sklenjenega na zboru avstrijske socialne demokracije v Brnu leta 1899.

Obseg stranke.

2. Obseg stranke se razteza na vse južne pokrajine avstrijske državne polovice, kjer dela in prebiva slovanski živelj, bodisi posamezno ali v kompaktnih masah.

Pripadniki stranke.

3. Stranki pripada vsaka oseba, ki priznava njen program in se po njem ravna, ga razširja in stranko duševno in gmotno podpira ter ne stori ali dela česa nečastnega.

Vstop v stranko.

4. Vstop v stranko se izvrši na priglasitev pri krajevni organizaciji, oziroma njenih zaupnikih; pri politično posebno razglašanih osebah odloča o sprejemu okrajni, odnosno deželni in v zadnji stopnji izvrševalni odbor stranke. V potrdilo pripadništva prejme sprejeti izkaznico.

Dolžnosti sodrugov.

5. Dolžnosti vsakega sodruga so v splošnem označene pod točko 3. tega pravilnika; zlasti pa je vsak sodrug dolžan:

- brezpogojno varovati ugled stranke, pokoravati se veljavnim odredbam in sklepom njenih zborov, shodov, odborov in zastopov ter nikdar in v nobenem oziru kršiti ne discipline;
- redno plačevati strankin davek;
- biti plačujoči naročnik najmanj enega, od strankinega zbora, odnosno od izvrševalnega odbora pripoznanega političnega glasila stranke, in to brez ozira na list, ki mu ga daje njegova strokovna organizacija.

6. Dolžnost vsakega sodruga je nadalje, da je član pristojne, pri «Strokovni komisiji» na Dunaju včlanjene strokovne organizacije, če pa za njegovo stroko ne obstoji, tedaj one, ki se nahaja v dotičnem kraju, oziroma mu jo priporoča krajevni odbor.

7. Sodrugi ne sme pripadati nobeni meščanski politični stranki ali organizaciji, oziroma delovati zanjo; ali naj taka oseba se pripada Jugoslovanski socialno-demokratski stranki, razsoja razsodišče, v katero imenujejo polovico predlagalci izključitve, polovico pa oni, ki se predlagajo v izključitev. Razsodiščniki morejo biti le sodrugi.

8. Razsodišče sklicuje deželni odbor in mu imenuje predsednika; v slučaju, da je deželni odbor sam zapleten v zadevo, stopi na njegovo mesto izvrševalni odbor stranke. Sklepa z absolutno večino glasov.

9. Izrek razsodišča je naznaniti izvrševalnemu odboru stranke z vsemi razlogi in podrobno vtemeljivijo. Izvrševalni odbor lahko razveljavi sklep razsodišča.

10. Zoper izključitev je pritožba na strankin zbor. Vzklic je vložiti pri izvrševalnem odboru najmanj sedem dni pred začetkom zbora. Izključeni sme biti navzoč na zboru le med njegove zadeve se tiče obravnavo in se osebno zagovarja, lahko pa to stori pismeno, odnosno si imenuje zastopnika, ki pa more biti le sodrug. Glasuje se ob nenavzočnosti izključenega.

Pravice sodrugov.

11. Sodrugi imajo pravico voliti in voljeni biti v vse strankine odbore in zastope ter se udeleževati strankinih priredb, v kolikor to omogočuje organizacijski pravilnik stranke in niso izdane posebne določbe. Sodrugi, ki so v vsem zadostili svojim dolžnostim, imajo, kadar utrpe pri političnem delu za stranko kako škodo, pravico do moralne in gmotne podpore iz strankinih sredstev.

Organizacija stranke.

12. Jugoslovanska socialno-demokratska stranka sestoji iz:

- krajevni (lokalni) organizacij s krajevnim (lokalnim) odborom na čelu;

b) okrajnih organizacij z okrajnim odborom na čelu;

c) deželnih organizacij, z deželnim zastopom, odnosno odborom na čelu, katere vse skupaj tvorijo njeno celoto, ki jej načeljuje izvrševalni odbor celokupne jugoslovanske socialno-demokratske stranke;

Krajevna organizacija.

13. Krajevno organizacijo tvorijo vsi organizirani sodrugi enega kraja (mesta, občine).

14. Obsežnejše krajevne organizacije, zlasti v mestih, se lahko dele še v odseke, ki obsegajo vse v enem mestnem okraju ali sekciji stanujoče sodrugi, ter cestne organizacije, obsegajoče vse v eni ulici stanujoče sodrugi, in po krajevnih razmerah tudi v hišne organizacije, obsegajoče vse sodrugi, ki bivajo v eni hiši.

15. Na čelu krajevne organizacije stoji krajevni odbor, sestojč po obsegu organizacije od 3 do 7 sodrugov, izvoljenih na zaupnem shodu vseh sodrugov dotičnega kraja in če je organizacija obsežna, na zboru ali konferenci zaupnikov.

16. Zaupnike krajevni organizaciji podrejenih oddelkov izvolijo prizadeti sodrugi, ali pa jih imenuje krajevni odbor.

17. Zaupniki z odborom vred tvorijo zaupniški zbor krajevne organizacije.

18. Krajevni odbor je podrejen neposredno okrajnemu, in če tega ni, odnosno če razmere to zahtevajo, naravnost deželnemu, oziroma izvrševalnemu odboru celokupne stranke.

19. Krajevni odbor, in če obstoje, tudi zaupniki podrejenih oddelkov, imajo nalogo:

- izvrševati veljavne sklepe in odredbe stranke;
- organizirati ter pobirati strankin davek in morebitne druge, veljavno sklenjene prostovoljne ali obligatorčne prispevke;
- organizirati in razširjati kolportažo strankinega tiska;
- sprejemati nove pristase;
- voditi agitacijo sploh in o položaju ter dogodkih redno poročati okrajnemu odboru, v važnejših zadevah ali na zahtevo pa tudi deželnemu, odnosno izvrševalnemu odboru;
- posredovati v vseh zadevah med člani in okrajnim, odnosno deželnim ali izvrševalnim odborom.

20. Krajevni odbor vodi natančen seznam sodrugov svojega okraja po obrazcu, ki ga sestavi tajništvo, ki se ustanovi pri izvrševalnem odboru. Seznam bodi tako urejen, da lahko služi kot volilen imenik za vse zastope.

21. V normalnih razmerah se shaja krajevni odbor najmanj po enkrat na mesec na sejo, v važnih trenutkih (na pr. ob volitvah) pa, kadar razmere to zahtevajo, odnosno na zahtevo okrajnega, deželnega ali izvrševalnega odbora.

22. Namestnike izstopivšim odbornikom določa odbor in poroča o tem na zaupnem shodu sodrugov, odnosno na konferenci zaupnikov, ki pa lahko ukrenejo drugače.

23. Izkaznice in potrdilne znamke naroča krajevni odbor pri okrajnem odboru. Okrajnemu odboru je obračunati mesečno najkasneje do 15. v mesecu za pretekli mesec. Obračunati je vse prispevke v visini, ki jo je sklenil strankin zbor, odštevši samo troške za poštnino. Pristojbine za list je vposlati naravnost njih upravam po dogovoru.

24. Za manjkajoče znamke je prejemnik odgovoren dotičniku, od katerega jih je prejel.

25. Vsak sodrug mora imeti izkaznico o vplačanem strankinem davku; brez te vstop na zaupne priredbe ni dovoljen. Ničče ne sme zaostati čez dva meseca; kdor ni izpolnil vseh pogojev, ne more biti voljen.

26. Predpogoj za vstop na zaupna zborovanja je vabilo, izpolnjeno po zadevnih določbah zborovalnega zakona.

27. Zaupni shod sodrugov, odnosno konferenca zaupnikov krajevne organizacije se vrši najmanj po enkrat vsakega pol leta, ali pa če to zahteva vsaj tretjina sodrugov ali zaupnikov. V ostalem veljajo določbe točke 21.

28. Krajevni odbor je voljen za dobo dveh let na zaupnem shodu sodrugov, odnosno na konferenci zaupnikov, sklicani najkasneje mesec dni po predidčem strankinem zboru.

29. Imena in naslove odbornikov in zaupnikov je v teku sedmih dni naznaniti okrajnemu odboru.

30. Zaupna zborovanja sodrugov ali zaupnikov je pravočasno javiti okrajnemu odboru, da lahko odpošlje zaupnika, ki ima posvetovalen glas.

31. V področje zaupnega shoda sodrugov ali konference spada:

- odobrenje poročil krajevnega odbora;
- volitev odbora in odposlancev na strankin zbor in druge strankine priredbe;
- morebitno zvišanje strankinega davka, oziroma uvedbe prostovoljnih prispevkov za krajevne potrebe;
- imenovanje kandidatov v razne zastope, odnosno njih priporočanje nadrejenim odborom, izvzemši, če je to pridržano strokovnim organizacijam;
- organizacijska in taktična vprašanja za dotični kraj sploh.

Okrajna organizacija.

32. Okrajno organizacijo tvorijo vse krajevne organizacije v obsegu enega volilnega okraja za državni zbor.

33. V okrajno organizacijo se združijo lahko tudi krajevne organizacije raznih volilnih okrajev, če so ti razkosani in so prometne razmere za agitacijo primernejše. Obseg takim okrajnim organizacijam določa deželni, odnosno izvrševalni odbor stranke.

34. Na čelu okrajne organizacije stoji okrajni odbor, sestajoč iz 5 sodrugov, izvoljenih na okrajni konferenci za dobo dveh let.

35. Sedež okrajnemu odboru določa deželni odbor. Člani okrajnega odbora morajo bivati na sedežu okrajnega odbora ali vsaj v njega neposredni bližini.

36. Okrajni odbor z načelniki krajevnih organizacij ali njih namestniki tvori okrajni zastop.

37. Okrajni odbor je podrejen neposredno deželnemu, odnosno izvrševalnemu odboru stranke.

38. Okrajni odbor ima nalogo:

- izvrševati veljavne sklepe in odredbe stranke ter čuvati, da se krajevne organizacije ravna po njih;
- vsako četrtletje odračunati od krajevnih organizacij vposlani strankini davek neposredno izvrševalnemu odboru, in sicer najkasneje do 25. aprila za preteklo četrtletje; nadalje julija, oktobra in januarja, in to brez odbitka, izvzemši poštnino;
- s pomočjo krajevnih organizacij poiskati in določiti zaupnike ter ustanavljati nove krajevne organizacije;
- izboljševati v svojem okraju organizacije in pospeševati razširjanje strankinega tiska;
- voditi agitacijo sploh in o položaju redno poročati deželnemu odboru, v važnejših zadevah ali na zahtevo pa tudi izvrševalnemu odboru stranke;
- posredovati v vseh zadevah med krajevnimi organizacijami in deželnim, odnosno izvrševalnim odborom stranke.

39. Okrajni odbor posreduje eventualno s pomočjo deželnega, odnosno izvrševalnega odbora stranke, pri spojitvi, oziroma rekonstrukciji krajevnih organizacij v volilne skupine pri volitvah, katerih volilni okrajni se ne vjemajo z državno-zborskimi.

40. Okrajni odbor vodi natančen seznam vseh podrejenih mu organizacij in njihovih zaupnikov ter ga v prepisih izroča tudi deželnemu in izvrševalnemu odboru in pravočasno naznanja tudi vsakojake izpremembe.

41. V normalnih razmerah se shaja okrajni odbor najmanj po enkrat na mesec na sejo; sicer pa tudi večkrat, za kar veljajo določbe točke 21.

42. Namestnike izstopivšim članom določa začasno odbor in poroča o tem na okrajni konferenci, ki lahko ukrene drugače.

43. Izkaznice in potrdilne znamke naroča okrajni odbor pri izvrševalnem odboru in je za manjkajoče znamke, v kolikor ga zadene krivda, njemu odgovoren.

44. Seje okrajnega odbora se vrše najmanj po enkrat na mesec, sicer pa kadar razmere to zahtevajo, odnosno deželni oziroma izvrševalni odbor stranke.

45. Okrajne konference se vrše najmanj po enkrat vsakega pol leta, ali pa če to zahteva tretjina krajevnih organizacij, odnosno deželni, oziroma izvrševalni odbor stranke.

Okrajni zastop se sklicuje po potrebi in pa če je le malo časa na razpolago.

Okrajna konferenca se mora sklicati po vsakokratnem strankinem zboru, kakor hitro so se vršila zaupna zborovanja, odnosno konference zaupnikov vseh podrejenih krajevnih organizacij.

46. Imena in naslove izvoljenih odbornikov je v teku sedmih dni naznaniti deželnemu in izvrševalnemu odboru stranke.

47. Sejo okrajnega zastopa in konferenco je pravočasno naznaniti deželnemu odboru, da lahko odposlje zastopnika, ki ima posvetovalen glas.

48. V področje okrajnega zastopa spada zlasti izpopolnitev in izboljšanje organizacij in zadeve, ki niso pridržane okrajni konferenci.

49. V področje okrajne konference spada:

- a) odobrenje poročil okrajnega odbora in krajevnih organizacij;
- b) volitev odposlancev na strankin zbor in druge strankine priredbe;
- c) morebitno zvišanje strankinega davka, oziroma uvedba prostovoljnih prispevkov za okrajne potrebe;
- d) imenovanje kandidatov v razne zastope, odnosno njih priporočanje deželnemu, oziroma izvrševalnemu odboru, izvzemši, če je to pridržano, strokovnim organizacijam;
- e) organizacijska in taktična vprašanja dotičnega okraja sploh.

Deželna organizacija.

50. Deželno organizacijo tvorijo vse krajevne in okrajne organizacije v obsegu dežele.

51. Na čelu deželni organizaciji stoji deželni odbor, sestojč iz 5 sodrugov, izvoljenih na deželni konferenci za dobo dveh let.

52. Deželni organizacij je sedem, in sicer:

- a) kranjska s sedežem v Ljubljani,
- b) spodnještajerska z začasnim sedežem v Trbovljah;
- c) slovenjekoroška z začasnim sedežem v Pliberku;
- d) tržaška s sedežem v Trstu;
- e) goriška s sedežem v Gorici;
- f) istrska s sedežem v Pulju;
- g) dalmatinska, kateri določi sedež dalmatinska deželna konferenca.

53. Deželni odbor z okrajnimi načelniki ali njih namestniki tvori deželno strankino zastopstvo.

54. Deželni odbori so podrejeni izvrševalnemu odboru stranke.

55. Deželni odbori imajo nalogo:

- a) izvrševati sklepe in odredbe strankinega zbora in izvrševalnega odbora ter čuvati, da se podrejene jim organizacije točno ravna po njih;
- b) sodelovati pri sestavi in izpopolnitvi okrajnih organizacij;
- c) voditi agitacijo sploh in o položaju redno poročati izvrševalnemu odboru stranke;
- d) posredovati v vseh zadevah med podrejenimi organizacijami in izvrševalnim odborom stranke.

56. Deželni odbor posreduje pri rekonstrukciji krajevnih organizacij v slučaju potrebe, kakor je to označeno pod točko 39.

57. Deželni odbor vodi natančen seznam vseh podrejenih mu organizacij in njih zaupnikov ter ga v prepisu izroči tudi izvrševalnemu odboru stranke in pravočasno naznaniti vsakojako izpremembo.

58. Deželni odbor se shaja najmanj po enkrat na mesec k seji, sicer pa večkrat, odnosno kadar to zahteva izvrševalni odbor stranke.

59. Namestnike izstopivšim članom določi začasno deželni odbor sam in poroča o tem na okrajni konferenci, ki lahko drugače ukrene.

60. Seja deželnega zastopa se vrši, kadar spozna deželni odbor to za potrebno, odnosno, če to zahteva tretjina okrajnih načelnikov.

61. Deželne konference se vrše najmanj po enkrat na leto, ali če to zahteva tretjina krajevnih organizacij, odnosno izvrševalni odbor stranke.

62. Deželna konferenca se mora sklicati po vsakokratnem strankinem zboru, čim so se končale konference vseh podrejenih okrajnih organizacij.

63. Imena in naslove izvoljenih odbornikov je v teku sedmih dni naznaniti izvrševalnemu odboru stranke.

64. Deželno konferenco ali sejo deželnega strankinega zastopstva je pravočasno naznaniti izvrševalnemu odboru stranke, da lahko odposlje zastopnika, ki ima posvetovalen glas.

65. Deželnemu odboru pripada vodstvo agitacije in organizacije v deželi in sploh vse zadeve, ki niso pridržane izvrševalnemu odboru stranke.

66. V področje deželne konference, oz. deželnega strankinega zastopstva spada:

- a) odobrenje poročil krajevnih in okrajnih organizacij;
- b) volitev odposlancev na strankin zbor in druge strankine priredbe;

c) morebitno zvišanje strankinega davka, oziroma uvedba prostovoljnih prispevkov za deželne potrebe;

d) imenovanje kandidatov v razne zastope, odnosno njih priporočanje izvrševalnemu odboru stranke, če to ni pridržano strokovnim organizacijam;

e) organizacijska in taktična vprašanja dotične dežele sploh.

Izvrševalni odbor.

67. Strankin zbor voli izvrševalni odbor 14 članov. Pet jih tvori ožji izvrševalni odbor, ki opravlja strankine posle, eden zastopa stranko v skupnem zastopu «Avstrijske socialne demokracije» na Dunaju. Ostalih osem članov tvori strankino kontrolo. Vsaka deželna organizacija ima pravico do enega zastopnika v izvrševalnem odboru.

68. Sedež ožjega izvrševalnega obora in dveh članov kontrole je v Ljubljani.

69. V kontrolo se ne more voliti parlamentarnih zastopnikov.

70. Celotni strankini zastop se mora sestati vsaj vsako leto, skliče ga ožji odbor.

71. Člani skupne eksekutive smejo prihajati na seje izvrševalnega odbora.

72. Tajnik stranke in blagejnik ne smeta biti nastavljenca pri listu.

73. Glavni urednik strankinega glasila ima biti s posvetovalnim glasom na sejah izvrševalnega odbora.

74. Izvrševalni odbor mora poročati vsakemu strankinemu zboru o svojem delovanju in o izvršitvi sklepov, ki so mu bili narečeni na prejšnjem zboru.

Strankin zbor.

75. Redni strankin zbor je vsako drugo leto. Izredne strankine zборе skliče izvrševalni odbor, če ga zahteva tretjina organizacij, ali če ga smatra izvrševalni odbor nujno potrebnim.

76. Zastopnike na strankin zbor imajo pravico odposlati:

- a) vsaka krajevna organizacija po 2
- b) » okrajna » » 2
- c) » deželna » » 2

Krajevne organizacije, ki tvorijo obenem okrajno organizacijo (ki obsegajo državnozborni volilni okraj) odposljejo toliko zastopnikov, kolikor jih povprečno odpade na eno izmed ostalih okrajnih organizacij v dotični deželi.

Uredniki listov imajo na strankinem zboru sedež in — v zadevah časopisja le posvetovalen glas.

Parlamentarni zastopniki stranke in izvrševalni odbor morajo na strankin zbor in imajo na njem sedež in glas, ki je v zadevah, tičočih se njihovega delovanja le posvetovalen.

Organizirani sodrugi posameznih industrijskih skupin imajo pravico poslati iz vsake okrajne organizacije po enega zastopnika; volitev teh odposlancev posreduje okrajni odbor.

Kraji, kjer so ženske organizirane, smejo poleg sodrugov voliti tudi sodruginje za zastopnike.

77. Strankin zbor se mora razpisati vsaj šest tednov prej v glavnem strankinem glasilu z navedbo provizoričnega dnevnega reda. Poročilo izvrševalnega odbora se mora naznaniti v glavnem strankinem glasilu vsaj 14 dni pred zborom.

78. Predloge je vpslati vsaj 14 dni pred zborom izvrševalnemu odboru, da jih priobči v glavnem strankinem glasilu vsaj osem dni pred zborom; to velja tudi za predloge izvrševalnega odbora.

79. Strankin zbor pregleda vabila udeležnikov in določa sedež izvrševalnemu odboru.

80. Strankin zbor voli glavnega urednika in upravnika glavnemu strankinemu glasilu.

Strankin tisk.

81. Strankino časopisje bo le takrat sposoben pomoček pri agitaciji in v boju, ko bo izvrševalo svojo najvažnejšo nalogo: Vzgajalo delavstvo razredno, če se bo pazilo strogo na to, da ne bo v njem tujih vplivov in da se zabrani, da ni objekt osebne spekulacije. Glasilo stranke je «Rdeči Prapor», in mu je na čelu izvrševalni odbor. Dohodki iz strankinih glasil se porabljaajo v strankine namene.

Izvršilne določbe.

Strankin zbor skleni: Na sedežu izvrševalnega odbora se ustanovi tajništvo s honoriranim tajnikom, h katerega vzdrževanju naj prispevajo vse polit. organizacije. Tajnik, ki ga določi in izvoli zbor, bo imel nalogo reorganizirati in izvesti organizacijo v zmislu predstoječega statuta.

Politični odsevi.

Nujnost socialno-demokratskega predloga zaradi narodnega vprašanja je odklonjena! Za nujnost je glasovala večina, ampak ne dvotretjinska, ki bi bila potrebna.

O razpustu ali zaključanju parlamenta se razširjajo zadnji čas zopet vsiljive vesti, ki se ponavljajo vkljub oficioznim izjavam, da ni na njih nič resnice: Značilno je, da izhajajo te vesti glavno po listih, ki dobivajo svoje informacije od Pijeve družbe. Med njimi je seveda tudi ljubljanski «Slovenec». A ne le, da se priobčujejo take novice, temveč klerikalno časopisje jih tudi «utemeljuje». V tem načinu objavljanja se izraža želja klerikalcev, da bi se razbil parlament. Nova ni ta želja, a zato ni nič lepša in boljša. Razganjanje parlamenta ne more imeti nobenega čednega namena, zakaj v sedanjem času se ne bi z novimi volitvami izpremenilo nič bistvenega. Dva, tri, pa tudi pet ali deset mandatov, ki jih ta ali ona večja stranka pridobi ali izgubi, ne pomeni za sestavo državnega zbora nič. Tudi morebitno klerikalno upanje, da bi dobili ob novih volitvah večino, je sezidano na pesku. Misel, da bi izginile male stranke, ki delajo v zbornici zgago, je psihološko napačna. Ako bi se razpustil parlament zdaj, ko so šovinistične strasti najbolj razgrete, bi se vrnili večinoma vsi kričači vanj. Vlada, ki bi v takih razmerah razpustila državni zbor, bi že z razpustom pokazala, da ima absolutistične, protiparlamentarne namene, zakaj te če bi se hotela iznebiti parlamenta, bi bilo v razpustu kaj zmisla. Mogoče je, da sanjarijo klerikalci tudi o tem. A bilo bi pametnejše, če bi opustili take fantazije. Od Bienerthove vlade resda ni pričakovati kdove kaj; a tako junaska še ni, da bi poskušala z absolutizmom, s katerim se še močnejši ne bi smeli igrati. Ampak za spoznanje klerikalnega «dušeslovja» je to večno razpuščanje parlamenta zanimivo.

Jezikovni zakon, seveda samo za Česko, namerava Bienerth, kakor trdijo «Narodni Listy», v dveh tednih predložiti zbornici z obrazloženjem in obenem naznaniti, kakšne načrte predloži vlada českemu deželnemu zboru.

Češki jezikovni zakon je minister Začek predložil nekaterim českim poslancem na vpogled. Ministrskemu svetu predloži baron Bienerth to osnovo in načrt zakona o okrožnih zastopih v soboto, parlamentu pa v sredo.

Na Moravskem sta se združili mladočeška in naprednjaška stranka. Spomniti se je treba, da je nastala «naprednjaška» stranka iz opozicije proti Mladočehom. Če se zdaj sovražnika združujeta, je to znamenje, da sta oba slaba.

Berlinski socialni demokratje so v nedeljo priredili velkanske demonstracije za splošno in enako volilno pravico v pruski deželni zbor. Mnogi, ki je štela več kakor 50.000 ljudi, se je spopadla s policijo, a zgodila se ni nobena nesreča. Za saksonskimi sodrugi prihajajo sedaj pruski. Tudi nemški deželni zbori se bodo morali odpreti ljudstvu.

Domače vesti.

Sedmi redni zbor jugoslovanske socialne demokracije se vrši v Ljubljani v salonu hotela pri Maliču (Stadt Wien) dne 31. januarja, 1 in 2. februarja 1909. NB. Zbor je sklican v zmislu zborovalnega zakona § 2 in ima pristop samo imetnik vabila. Izvrševalni odbor.

Volitve v kranjsko trgovsko in obrtno zbornico so se končale s sledečim rezultatom: V mali obrti so izvoljeni klerikalni kandidati Iv. Kregar (z 2192) Jernej Ložar (2191) Tomaž Pavšlar (2189), Jožef Hafner (z 2189 glasovi). Liberalni kandidati so dobili 2133, 2131, 2128 in 2130 glasov. V mali trgovini sta izvoljena liberalna kandidata Ditrich in Fürsager (699) glasov; klerikalca sta dobila 603 glasove. V osrednji obrti sta izvoljena liberalca Lenarčič in Majdič s 725 glasovi, klerikalca sta jih dobila 332, oziroma 318. V srednji trgovini sta izvoljena liberalca Mejac in Hren s 379 glasovi, klerikalca sta dobila po 142 glasov. V veliki obrti je (z žrebom) izvoljen nemški kandidat Pammer, v veleindustriji nemška kandidata Samassa in dr. Ambrositsch, v velik trgovini pa liberalna kandidata Hribar in Knez.

Graški socialni demokratje so v sredo imenitno posvetili nemškemu šovinistom v občinskem svetu. Ker naši domači narodnjakovci pri vsaki priliki trdijo, da le slovenski socialisti «niso dovolj narodni», dočim so baje nemški sodrugi skozinskoz nacionalni, je tudi za Slovence zanimivo, kakšno lekcijo so dali graški sodrugi svojim nacionalnim kričačem. Društvo «Bund der Deutschen in Niederösterreich» je proslilo za podporo; večina jo je priporočala, socialisti so jo odklanjali. Sodrug Jodlbauer je utemeljeval socialistično stališče in je dejal: «Kaj je to društvo doslej storilo? Nič drugega ne, kakor da so njegovi udje razbili nekoliko čeških zabavnih sestankov na Dunaju. Kaj pa pravite Vi, če se prepreči Nemcem v Ljubljani kakšna prireditve? Tedaj kričite o zatiranju in tožite o «surovi nasilnosti in kulturni zaostalosti Slovencev». Če storite sami natančno to, pa trdite, da je prav. Taka je vaša logika. Kam pa pri-

demo, če pojde tako dalje? V mnogojezični državi živimo in treba je, da izhajamo z drugimi narodi. Če bi odobraval tako ravnanje kakor na Dunaju in se podpirali taka društva, bi se Nemcem lahko vrnilo v enaki meri. V osmih deželah smo v manjšini in že zato bi se morali varovati politike sovražstva. Prav na Nižem Avstrijskem je vaše ravnanje neopravičeno. Če zgrabijo nemški fabrikantje in obrtniki na tisoče slovanskih delavcev na Dunaj, da bi jim ceneje delali kakor nemški, tedaj morajo tem nenemškim delavcem, ki jim vsvarjajo vrednosti, že dovoliti, da se zabavajo v svojem jeziku. (Odobranje pri socialistih.) S svojim ravnanjem ne koristite prav nič nemškemu narodu, temveč le sramotite nemstvo. (Tako je!) Prav tako se sramoti nemstvo, če preprečite pevcu koncert, ker je imel češko mater. Tako ravnanje nas osmejuje pred vsem svetom.

Ljubljanski zizibambule se še nikakor ne morejo potolažiti zaradi šišenskega shoda in «Slov. Narod» bi rad poučeval socialne demokrate o dostojnosti. V «Narodu» je tak nauk posebno komičen. A če že čuti v sebi pedagoško nagnenje, tedaj naj ga rajši posveti svojim zizibambulam, ki so ga najbolj potrebni. Socialni demokrate so v Šiški enostavno protestirali proti nedostojnemu švindlu, da se naznanja s plakati ljudski shod, v zborovalnici se pa naenkrat napravi eskamotacija in se hoče otvarjati društveni shod. Protestirali so pa dovolj dostojno in spričo provokacij narodnjakarjev so kazali naravnost angelsko potrpežljivost. Kako bi se godilo socialnim demokratom, če bi jih 23 prišlo med 180 zizibambul? Seveda bi bil zdaj kdo rad mučenik, ampak tako kakor želi n. pr. Feldstein, se ne pride do mučeniškega venca. Trdil je resda vse popoldne, da je bil tepen, a vsakih pet minut je dolžil drugega, da ga je. Na shodu je najprej dolžil nekega mizarja, potem je preklical, pa kazal na drugega. Ko je prišel iz Čitalnice v gostilno, je dolžil zopet drugega. Najbolj verjetno je pa, da se je sam popraskal, a če tega ne ve, se ni čuditi. Saj je bil tako «navdušen», da bi bilo pravo čudo, če bi bil sploh mogel razlikovati fizionomije in se spominjati, kaj se je godilo in kaj je sam uganjal. — Za obstanek socialne demokracije naj pa «Slov. Narod» nič ne skrbi; če ima preveč nagrobnih vencev, naj jih kar shrani za «N. D. O.» pa jih bo kmalu rabil.

Čudno skrivnost je kmetijski shod, ki ga sklicuje klerikalna stranka za nedeljo zaradi starostnega zavarovanja kmetov. Tajnik stranke je v «Slovenecu» priobčil izjavo, v kateri pravi: «Če se kmetje izreko zoper predlogo, je samoobsebi umevno, da se uoben poslanec S. L. S. ne bo zanj potegoval ali pehal, temveč vsi se bodo zoperstavili kmečkemu zavarovanju, če ga kmetje sami nočejo. Pa še več! Tudi vlada ne bo prav nič silila kmete s starostnim zavarovanjem, če sami ne bodo hoteli, nasprotno, vlada bo še prav zelo zadovoljna, zlasti posebno še finančni minister, ki bo na ta način prihranil mnogo milijonov na leto... Shod ni imel namena, postaviti zagovarjati ali jo celo priporočati, temveč jo pretresti od vseh strani...»

Da se bolje razume to mačje lazenje okrog vrele kaše, naj omenimo, da pravi «Slovenec» v isti številki na drugem mestu tole: «Socialnemu zavarovanju za kmete so (socialni demokrate) nasprotovali... Kakor kaže, ne bo nobene postave za kmeta, ki bi ji socialni demokrate ne nasprotovali.»

Druga notica pravi, da je socialno zavarovanje postava za kmete, torej kmetom koristna in šteje socialnim demokratom v grozen greh, da so bili zoper to zavarovanje, kar pa sicer ni res. V tajnikovem članku pa prisega, da klerikalni poslanci niso nič vneti za zavarovanje in ostentativno dopoveduje kmetom, da bo vlada zelo zadovoljna, če kmetje odklonijo zavarovanje. Če se le nekoliko pogleda med vrstice, pa se vidi, kako bi rad priporočil kmetom, da naj zavrnejo zavarovanje. Kaj je torej res in prav? Ali je zavarovanje koristno ali ne? Ali je prav ali greh, zagovarjati ga? Enkrat pravi «Slovenec» da, enkrat pa ne. Katera duša v klerikalnih prsih je torej prava?

Še najmanj dve leti — pravi «Slovenec» — bo trajalo, predno postane zavarovalni načrt zakon. Obenem se laže, da se ni predložen zbornici. V resnici pa je že po sklepu zbornice odkazan posebnemu odseku za socialno zavarovanje in prav nobenega vidnega razloga ni, zakaj se ne bi rešil vsaj v prihodnjem zasedanju parlamenta. Če klerikalci govoričajo, da bo stvar trajala najmanj dve leti, tedaj jo hočejo oni zavlačiti. Prepričani pa naj bodo, da delavci ne bodo mirno gledali, če se bo poskušalo kaj takega. Ako je zavarovanje samostalnih še nejasno, se prav lahko pomaga; loči naj se od delavskega zavarovanja pa naj se rešuje posebej, ker je podlaga kmetijskega in obrtniškega zavarovanja vse drugačna, kakor podlaga delavskega. To so socialni demokrate zahtevali od začetka. In pri tej priliki bodi še enkrat omenjeno, da niso bili socialni demokrate nikoli nasprotni zavarovanju samostalnih, temveč so ga ponovno zagovarjali. Le to je resnica, da zahtevajo socialni demokrate tudi za samostalne boljše zavarovanje kakor tisto, ki ga je predložila vlada.

Novo postavo za kužne bolezni je porabil «Slovenec» za napad na socialne demokrate, katero zaključuje z besedami: «Živinorejo uničiti, pa ceno meso jesti, to ne more biti.» Klerikalno gla-

silo pravi, da so socialni demokrate proti izpremembi postave za živinske bolezni, pa izvaja, da hočejo škodovati živinoreji. Da se «Slovenec» o takih vprašanih rad laže, je stara reč. Žalostno je le, da mu nekateri ljudje še verjamejo. Z zakonom o živinskih boleznih je pa tako, da bi agrarci radi z novim zakonom preprečili vsak uvoz živine. Kužne bolezni so postale zaradi zlorabe agrarcev že glasovite. Kadar se je n. pr. avstrijska vlada kaj skregala s srbsko, je bila naenkrat v Srbiji živinska kuga. In če bi odločevali sami agrarci, bi bila neprenchoma po vsem svetu živinska kuga, le doma ne, kjer bi prodajali meso po deset kron kilogram. Socialni demokrate so prav zavzeti za izpremembo zakona, ampak za pametno izpremembo, ne pa za tako, ki bi dajala samo oderuhom pretvezo za podraževanje mesa.

Ker se za kmeta klerikalci tako zavzemajo in zlasti za kmečko živinorejo, naj bi vendar enkrat razložili, zakaj niso hoteli v jeseni 1907 glasovati za Rennerjev nujni predlog, ki bi bil najbolj pospešil domačo živinorejo? Zakaj niso glasovali za njegov predlog o planinah in pašnikih? Zakaj ne za njegove predloge o izboljšanju domačih živinskih pasem? Zakaj ne za predlog, da se revidirajo zemljiške pravice aristokratskih in cerkvenih veleposesij? ... Odgovora nam seveda ne bodo dali, pa jim ga lahko damo mi: Zato ker jim je kmet dober, da ga vodijo za nos in izrabljajo proti delavstvu, pa za nič drugega ne.

Prav lepo v laseh so si že liberalci in klerikalci. Začeli so si že vzajemno očitati nelojalnost. A boj postaja smešen. Zakaj če se «Slovenec» togoti nad besedo «klerikalci», se mora človek res smejeti. Pa se bodo že se skregali za resnejše reči.

Društvo «Akademija» v Ljubljani je izobrazilno in kolikortoliko nestransko značaja. Vsekakor se pa v njegovem delovanju izraža napreden duh. Bilo bi torej zelo naravno, če bi mu naklonili liberalci nekoliko simpatij. Toda za take reči nimajo liberalci zmisla, zlasti ne, če imajo kakšno osebno jezico. Svoječas si je omenjeno društvo izposodilo par sto kronic pri nekem liberalnem denarnem zavodu za nabavo skioptikona in drugih potrebščin. Da se rok za tako menjico preze, se je že dostikrat zgodilo. Ampak ne zgodi se vselej, da se v takem slučaju takoj nastopi tožbena pot, kakor je storil v zastopstvu onega denarnega zavoda gospod dr. Ivan Tavčar, zahtevajoč povračilo posojila tekom treh dni. S posebno delikateso se to postopanje ne more ponašati, zakaj odvetnik, ki noče a priori odkloniti takega zastopstva, ima vendar pravico, recimo privatno opozoriti tega ali onega izmed tedanjih odgovornih odbornikov na zapadlo menjico. No, gospod dr. Tavčar, ki se sicer rad pobaha s svojo nobleso, je opustil tako obzirnost, namesto tega je pa priložil svoji tožbi ekspensar za zmernim zneskom, ki bi moral navadnemu človeku zadostovati za mesec dni življenja in ki je društvu zelo občutljiv. Dr. Tavčar ni na glasu oderuha in če je tako ravnal, ga je najbrže vodila animoznost proti «puntarjem» v «Akademiji», ki se pa tudi ne more imenovati plemenita.

Jugoslavanska «Narodna Zveza», ki obsega zdaj liberalne in klerikalne poslance, se pogaja s češkimi klerikalci in s staroruskimi zastopniki, da bi skupaj ustanovili «Slovanski centrum» v parlamentu. Prav te postaje je bilo še treba. Če se to posreči, nimajo slovenski liberalci nobene druge naloge več, kakor napraviti izlet v Rim in poljubiti papežu noge. «Slovanski centrum» v taki sestavi ne bi mogel biti nič drugega, kakor klerikalna organizacija, ki bi igrala v kulturnopolitičnih rečeh enako nazadnjaško vlogo, kakor glasoviti Centrum v Nemčiji. Če se govori še tu kaj o narodnih ciljih in o narodni skupnosti, so to flavze, ki bi jih moral smatrati človek z možgani v glavi naravnost za žaljive. Da so se slovenski liberalci podali v to godlo, je kajpada umevno; odkar so podpisali dalmatinskim popom, da ne bodo ovirali klerikalne politike, so za svobodomiselnost itak izgubljeni. Da so pa pripravljeno, združiti se zdaj tudi s češkimi klerikalci, dokazuje, da jim ni ostala sploh nobena sled nekdanje svobodomiselnosti v duši. Češki klerikalci so v nasprotju z vsemi češkimi strankami; če bi bili za «narodno» potrebni, jih ne bi bili pustili Mladočehi in Časovci meniti nič tebi nič iz skupnega kluba. Ampak gori vedo, da je tista družba samo črna, pa se nič ne pehajo za njo. Naš liberalci se bo pa čutili kakor v Abrahamovem naročju, če mu bo sedel ob eni strani slovenski pop, ob drugi češki pop; in kadar ne bo videl okrog sebe nič drugega kakor kute in talarje, bo v sedmih nebesih. A še v grobu bo sam sebi verjel, da je liberalen.

Mizarski mojster g. Petrin v Ljubljani agitira prav pridno za «Narodno Del. Organizacijo». Vsešno pač ne. Za delavce je to le nov dokaz, da «N. D. O.» ni nikakršna delavska organizacija, ker se sicer ne bi podjetniki ogrevali za njo. Gospodu Petrinu bi bilo pa vendar svetovati, naj opusti to enako nepotrebno kakor neplodno delo, ki ne more imeti druge posledice, kakor da ogorči organizirane delavce v njegovi delavnici. Če mirno presodi ves položaj, se bo morda vendar prepričal, da bi bilo tudi v interesu njegovega podjetja bolje, da bi bili delavci zadovoljni in da ga ne bi morali smatrati za svojega sovražnika. Gosp. Petrin je sicer precej razburljiv, kajti le v razburjenosti je mogel žugati, da uniči zadrugo mizarjev in podobne

reči. A za razburjene živce so na razpolago razna enostavna sredstva: Hladna voda, bromkali, včasih že kratek izprehod. S pomirjenimi živci bo pa najbrže sodil, da je zanj popolnoma dovolj, če opravljajo delavci svoje delo kakor je treba, da se mu pa ni treba nič brigati za njihovo organizacijo, za njihove politične nazore, kakor se ne briga za njihove kurje oči. Če ga pa zanima organizacija sploh, ima podjetniško organizacijo, ki ima z njegovimi interesi opraviti veliko več kakor delavska.

Kranjski klerikalci so v najnovejšem času užaljeni, če jih kdo imenuje klerikalce. Kar posili hočejo biti imenovani «S. L. S.» Odkod naenkrat ta občutljivost? D. setletja je bilo prav da so bili klerikalci, a zdaj naj bi bilo to naenkrat žaljivo? Kaj se je pa zgodilo? Ali nimajo milostljivi gospod knezoškof nič več ukazovati? Ali so gospodje navskriž z duhovništvom? Pa se ne bo več na prižnicah in v spovednicah agitiralo za volitve? S kratka — kaj se je zgodilo? In če se je Šušteršič zapisal med framazone, če ustanavlja Jaklič svobodno šolo, če je dr. Zajc javno napovedal boj lurski vodi, potem naj nam «Slovenec» le še pové, kako naj se zanj imenuje dosedanji klerikalci; zakaj «slovenskoljudski strankovec» bi bila prav tako nerodna tvorba kakor n. pr. «slovenski ljudskar.» Že zaradi tega menda ne bo kazalo nič drugega, kakor da ostanejo klerikalci, kar so bili doslej, namreč — klerikalci.

Vzled pasje stekliue umrl. V vasi Grajnji, krškega okraja, je umrl petletni deček Alojzij Mrgole na steklini in sicer 11 tednov po ogrizu v desno roko. Poškodba na roki se je tekom 14 dni zacelila in deček je ostal vse tedne navidezno zdrav. V drugi polovici pretečenega meseca so opazili spremembo pri otroku, postal je slabovoljen, nemiren in bled, zgubil je slast do jedij in spanje, buničica v očeh se je povečala in pogled je postal čudno srep. Kmalu nato so se pojavili krči, nadušljivost in napadi zadušenja, težave v požiranj, bolečine na roki, pomnožene sline in značilni napadi krčev ob pogledu vode. Po petdnevem strašnem trpljenju, delirijih in besnenju je umrl nesrečni otrok.

Za deželne uslužbence je kranjski deželni zbor sklenil sledeče določbe: Število definitivnih služabnikov za deželni odbor, deželne urade in deželne zavode se določi na 17. V kategorijo služabnikov spadajo tudi nadpazniki in pazniki prisilne delavnice. Nadpazniki dobe naslov «poduradnik». Stalnega pazniškega osebja je: 2 nadpaznika, 30 stalnih paznikov. Stalno nameščeni služabniki dobivajo 1. plačo, 2. aktivitetno doklado, 3. starostno doklado, 4. užitek službene obleke. Vsak na novo sprejeti paznik mora vsaj dve leti provizorično služiti, predno se stalno nastavi. Plače znašajo na leto za poduradnike, služabnike in paznike: poduradnik: 1. plačilne stopnje 1000, 2. 1080, 3. 1160, 4. 1240, 5. 1320, 6. 1400, 7. 1408, 8. 1560, 9. 1640 in 10. 1800 kron. Za služabnike in paznike: 1. plačilna stopnja: 900, 2. 970, 3. 1040, 4. 1110, 5. 1180, 6. 1250, 7. 1320, 8. 1390, 9. 1460, 10. 1530 in 11. 1600 kron. Promokanje na višjo stopnjo se vrši vedno po vsrkih treh letih. Po štirih na najvišji plačilni stopnji dosluženih službenih letih se prizna uslužbenec starostna doklada, ki znaša 100 kron na leto. Po preteku daljših štirih službenih let se prizna uslužbenec daljnja starostna doklada v isti meri. Aktivitetna doklada znaša za vse stalno nameščeno služabniško osebje 35% od vsakokratne plače. Aktivitetno doklado je izplačevati v trimesčnih obrokih in sicer zadnjega dne meseca januarja, aprila, julija in oktobra. Kdor ima naturalno stanovanje, se mu od aktivitetne doklade odračuna polovica. Aktivitetna doklada se ne skrajša, če se odkaže služabniku prosto stanovanje iz službenih ozirov.

Imenovanja v deželni službi. V tajni seji je deželni zbor imenoval za ravnatelja deželnih uradov Matijo Zamido, za podravnatelja dr. Fr. Zbašnika, za deželnega stavbinskega nadsvetnika Antona Klunarja. Vpokojeni so: Jožef Pichler, Andrej Kremžar. Za deželno pisarniško osebje se je določilo: V kategorijo pisarniškega pomožnega osebja spadajo: pisarniški oficijanti in pisarniški pomočniki. Plače pisarniških oficijantov se določajo: od 3—6 let 900, od 6—10 1020, od 10—14 1140, od 14—18 1260, od 18—22 1380, od 22—26 1500, od 26—30 1620 in čez 30 let 1740 K. Aktivitetna doklada se določi s 360 K letno.

Utonil v Krki. Zupnik iz Šmihela, Zupančič, je v torek padel z vozom vred v Krko. Voznik in konj sta se rešila, zupnika Zupančiča pa so v sredo mrtvega potegnili iz vode. — Zupnik Janez Zupančič je bil rojen v Toplicah na Dolenjskem leta 1859.

Srdita impotenca. «Delavski List» poroča: Pretečeno nedeljo je imela «N. D. O.» v Narodnem domu v Trstu shod. Po shodu so priredili poulično demonstracijo, 500 narodnjakov je demonstriralo, 48 jih je bilo aretiranih, ter so obsojeni na 2 do 8 dni zapora. Na shodu je dr. Mandič pripovedoval o sili, moči, terorizmu in o podobnih rečeh. Dr. Rybář je zagrozil, da izbacne iz Trsta namestnika princa Hohenloha. In zakaj? Zgodilo se je sledeče: Razkladanje in nakladanje blaga na parnike parobrodnega društva «Dalmatia» je imel dosedaj v režiji tržaskemu delavstvu znani gospod v Roba. Letos je zahteval od «Dalmatie» nekoliko

poiška. Delavci pa, ki so delali pod omenjenim podjetnikom, so se baje združili v posebno zadrugo ter vložili prošnjo, v kateri so rekli, da bodo sami izvršili vse delo za enako ceno kakor jo je dobival dosedaj A. Roba. Teh delavcev pa je nekoliko Italijanov in Slovencev. «Dalmatia» je ponudbo združenih delavcev sprejela. Da se je to zgodilo, je pripomogel tajnik zveze delodajalcev in upravni svetnik «Dalmatie» dr. F. Cimadori, velikanski sovražnik socialne demokracije, ki je pred letom ustanovil društvo ital. narodnih težakov pod imenom «Fascio economico dei lavoratori del porto». Ko so italijansko-narodni težaki izvedeli, da je ustanovitelj njihovega društva dr. Cimadori sprejel ponudbo delavcev, katere je vodila N. D. O., so se silno razjezili. Sklicali so shod v dvorani «Malý» ter so zahtevali, da društvo «Dalmatia» prelomi pogodbo, ki jo je naredilo s prvimi delavci za razkladanje in nakladanje blaga. Ital. narodni delavci so imeli deloma prav, protestirati proti omenjeni pogodbi in sicer zaradi tega, ker dobe oni in socialistični delavci pri drugih parobrodskih družtvih za ravno enako delo 9000 kron več na leto. Seveda bi bilo vredno vprašati te ital. narodne delavce, zakaj neki niso protestirali tudi prej, ko je imel rečeno delo v svoji režiji A. Roba, ki je delal pod ceno in ki je vrhutega delavca še zelo slabo plačeval. Ko so prišli k nam, da jim pomagamo razbiti pogodbo društva «Dalmatie» z delavci, ki jih zastopa N. D. O., smo jim kratkoma odgovorili, da ne. Naravno je pa, da se je dr. Cimadori zelo vstrasil nastopa svojih ljubljencev. Pred kratkim jih je združil v društvo ter jim obetal zlate gradove, sedaj je pa oddal omenjeno delo N. D. O. Naravno je, da je bilo Cimadoriju, ki je imel vso stvar v rokah, ljubše prelomiti pogodbo z delavci, ki jih je zastopala N. D. O., katero je sicer tudi on pripomogel ustanoviti, nego se zameriti svojim ljubljencem ital. nar. delavcem. Zato je skušal vse mogoče korake, da bi bil pogodbo prelomil. A zato je bilo treba najti najlozjega in najuplívnejšega sredstva. Treba je bilo taktične poteze, da bi se Cimadori ne bil zameril slov. narodnjakom in da bi bil ugodil zahtevi ital. nar. delavcev. Ukrenil je vse potrebno, da so ital. narodni časopisi začeli pripovedovati o splošni stavki, ki bi jo delavstvo uprizorilo, ako «Dalmatia» ne bi prelomila pogodbe. Ves odij delavcev, ki so sklenili pogodbo z «Dalmatio», je hotel na ta način odvrniti od sebe na socialne demokrate. Vsa zadeva je nato prišla na sejo upravnega sveta zveze delodajalcev, ki so sklenili priporočiti društvu «Dalmatia», da razveljavi narejeno pogodbo z delavci A. Roba, toda da naj ne da dela več v najem A. Robi, ampak naj ga obdrži v svoji režiji in da naj obdrži pri delu delavce, s katerimi je bila pogodba sklenjena. Iz vsega tega je razvidno, da ne bi bili delavci, če tudi bi se bila pogodba z njimi prelomila, prišli ob kruh. Pri vsem tem pa je imela naša stranka toliko opraviti kakor Turek pri krščanski pridigi. In ko so ital. narodni listi pripovedovali, da proti splošna stavka, je naš bratski «Lavoratore» povedal, da je nevarnost splošne stavke samo v glavah nekaterih narodnjaško-šovinističnih kapitalistov. Taka je bila torej reč, zaradi katere se je tudi «Slov. Narod» drl, kakor da je na raznju.

Gospodarski pregled.

Dohodki avstrijskih državnih železnic 1 1908. Na državnih in od države na lasten račun upravljenih železnicah v Avstriji se je preteklo leto prevozilo 61.508.800 potnikov, ki so plačali skupaj 87.571.900 K voznine; od 44.801.900 ton tovarnega blaga je bilo pa 244.990.700 K dohodkov. Vsi dohodki iznašajo torej 332.562.600 K ali za 14.618.774 K več od prejšnjega leta. V odstotkih izraženo so znašali dohodki 459 od sto več od leta 1907, ko so iznašali 762 od sto več nego leta 1906.

Umetnost in književnost.

Planinski vestnik stev. 2 je izšel s sledečo vsebino: Janko Mlakar: Po visokih Alpah in nizki Lombardiji. — Dr. Henrik Tuma: Strma Peč (Monte Cimone). — Dr. Fran Tomišek: Spomini in načrti. — Dr. V. Korun: Čez Vesuvij v Pompeje. — Jakob Zupančič: Izprehodi po Goricah. — Društveni vestnik. — Obzor. — Zvezku sta dodani slike: Vodnikova koč na Velem polju in Frischaufov dom na Okreslju.

Usoda „vandrovca“.

V nemškem mestu Peine se je zgodila grozna nesreča, ki kaže v strašni svetlobi, kakšne nevarnosti preže na delavca, kadar mora s trebuhom za kruhom po svetu, pa ne more stanovati v hotelih prvega reda.

Sedem rokodelskih pomočnikov, ki so bili na potovanju, je v prenočišču poginilo. Zgodilo se je tako:

Prenočišče «Zur Heimat» je bilo zvečer cilj mnogostevilnih pomočnikov, ki so hoteli priti čez noč pod streho. Bilo jih je že okrog 40 v hiši, ko se jih je pozno zvečer oglasilo še sedem, prihajajočih od redarstvene oblasti, kjer so dobili obkrbne listke. V enonadstropnem zadnjem poslopju, ki je po navadi namenjeno za potnike z golaznijo, se jim je nakazalo prenočišče. Prostor je štiri metre

širok, 3 $\frac{1}{2}$, pa visok. Nobena stena nima okna, samo v vratih je prav majhna šipa. Za spanje ni postelje, temveč samo lesen pograd kakor v zaporih in na njem slaba slamnača. Ker je bil silno hud mraz, je bila v to «sobo» postavljena mala peč, ki se kuri z lesenim ogljem. Cevi za dim pa ni bilo. Vsled tega so plini ki so prihajali iz peči, kmalu napolnili tisti prostor in so zadušili vseh sedem spečih delavcev, večinoma mladih, krepkih ljudi.

V teh prenočiščih je navada, da zbude goste po zimi ob 7. zjutraj. A ko so ljudje ob tem času vstopili v spalnico, se jim je pokazal grozen prizor, na pogradu je ležalo šest delavcev, sedmi je čepel v kotu, a vsi so bili že mrtvi. Pesti so imeli večinoma krčevito stisnjene, obraze spačene. Šele ob 9. dopoldne je načelnik prenočišča, neki Kohlhausen, naznanil policiji, kaj se je zgodilo. Obvestili so državno pravdnštvo v Hildesheimu. Kohlhausen pravi, da ni zakuril v peči, ampak da so delavci najbrže sami pometali oglje, ki je ležalo pred pečjo, vanjo in zakurili. Mrliči seveda ne morejo povedati, kako je bilo. Škandal je pa, da morajo ljudje prenočevati v takih prostorih. To je kultura kapitalistične družbe!

Strokovni pregled.

Kovinarska zadruga v Ljubljani ima določen delavni čas na deset ur, ali v kljub temu, da so kovaški mojstri člani, se ne držijo delavnega časa. Mojstri sploh ne delajo dosti in spé do 7. ure, ampak vajenci začno že ob 5. zjutraj. Pisali smo že nekoliko o tem, pa še ne pomagamo nič. Če to ne bo kmalu pomagalo, bodo pa pomagala druga sredstva, ki jih pa menda ne bodo veselila.

Vajenci za konjskega hlapca. Mizarska tvrdka Simcn Praprotnik v Ljubljani ima vajence namesto hlapca in ko so oproščeni, ne znajo niti obliča nabrusiti, še manj pa izvršiti kakšno mizarsko delo. Od 4. ure zjutraj mora biti vajenec že pri konju, nabraniti ga, osnažiti hlev, izkudati gnoj in narediti vse, kar je potrebno v hlevu in pri konju. Po dnevi pa morajo s konji prevažati izdelke. Te dni je bil oproščeni neki R., pa ne zna popolnoma nič tega, kar se je baje učil 4 leta. Drugi, ki se je učil že 2 leti pri njem, je pred 14 dnevi ušel. Ali ubogi zadnji, ki je še pri njem! Tega bole oči od strahu in tepenja in še ob nedeljah nima nobenega prostega časa. Neko nedeljo so šli vsi trije popoldne v gledališče; mali dečko je bil za to najbolj tepen in mojster je ukazal, da morajo biti ob nedeljah doma zaradi konja in hleva ter zato, da gledajo na zajce. S konjem se pride večkrat pozno v noč domov, večasi o polnoči in fant čaka, da izpreže konja, nakrmi, osnaži, pripravi krmo i. t. d. Potem ni čuda, če gospod Praprotnik ne pusti na cesti ključarskega vajenca pri miru in mu odsvetuje mladinsko organizacijo, da bi ne prišlo tudi med njegove vajence spoznanje, da se ravna z njimi nečloveško in proti postavno. Pri gosp. Rebolu so takoj, ko je prvokrat «Rdeči Prapor» opisal razmere pri Bremcu glede na predolgi delavni čas za vajence, zabranili, da niso delali več čez 6 uro zvečer. Praprotnik pa misli še zmiraj, da se lahko dela z vajencem kakor se njemu poljubi in njegovi volji se mora vsreči. Upamo, da se bo v kljub počasni navadi obrtna oblast zganila enkrat in primerno nastopila v varstvo vajencev, drugače ni nihče drug takih razmer kot obrtna oblast z g. svetnikom Šeskom na čelu.

Pri pilarski tvrdki Schaffelner v Ljubljani so čudne šege, katerih nikakor ne razume delavec, ki je varen rednih delovnih razmer. Zgodi se n. pr., da se obkladata mojster in delavec s priimki, kakršnih človek še za šulo ne bi maral poslušati. Prav prijetna navada je pa ta, da oglasi mojster v časopisju, da išče pomočnika za trajno delo. Če potem kdo pride, ga sprejme, da mu zgotovi bolj zastarelo delo; kadar je pa to v kraju, mu pa da meninč tebinč namesto za ves teden, komaj za 2 ali 3 dni dela. Kako naj tedaj delavec izbija s takim zaslužkom v Ljubljani in kako naj prehrani družino, mu seveda nič ni mar. Proti takim razmeram ne pomaga nič drugega, kakor čvrsta organizacija.

Odločbe obrtnih sodišč.

Priobčuje dr. D.

XVII. Sluga v tiskarni A. je sporočil 15. maja 1907 svojemu faktorju, da popoldne ne more priti na delo, ker mu je otrok umrl in mora sedaj poskrbeti pogreb.

Ko je sluga 17. maja popoldne zopet prišel na delo, ga je vprašal obrtovalec, zakaj je bil odstoten, in sluga je zopet povedal, da zato, ker je moral za svojega umrlega otroka poskrbeti pogreb.

Tiskarnarju se je stvar zdela sumljiva. Odkazal je sicer slugi delo, a hkratu je še istega popoldneva poizvedoval v župnišču in stanovanju sluge, in doznal, da je opravičenje sluga popolnoma neresnično. Zato je slugo odpustil zvečer po delu brez odpovedi.

Sluga je tožil za odškodnino v sm. § 84. obrt. r. in utemeljeval svojo zahtevo osobito s tem, da ga obrtovalec ni «takoj» v sm. prvega odstavka § 82. obrt. r. odpustil, temveč šele zvečer.

Tožba je bila zavrnjena.

Razlogi: Tožitelj ni okolnosti, ki jih je navajal za opravičenje, ker je izostal iz dela, na noben način dokazal; toženi, ki je dvomil o resničnosti tega opravičenja, je smel gotovo tudi te okolnosti preiskati, je li so resnične; to je storil in dognal neresničnost opravičenja; s tem je pa prišel do prepričanja, da je tožitelj delo zapustil «neopravičeno». Ako je bil sluga še istega dne odpuščen, se je zgodilo to popolnoma v smislu pojma «takoj» po § 82. obrt. r.

XVIII. Tožiteljica je bila namestna kuharica, a se ni obnesla po mnenju obrtovalke. Zato ji je ta rekla: «Sprejela sem Vas za namestno kuharico; za tako Vas ne morem rabiti. Odpovedujem Vam na 14 dni. Za ta čas Vas plačam, Vam ni treba nič delati. Vi lahko samo jeste in spite.» Kuharica pa s tem ni soglašala, je izstopila, in tožila gostilničarko za mezno odškodnino in odškodnino za prehrano za vso odpovedno dobo.

Tožba je bila odbita.

Razlogi: Iz sklenjene mezne pogodbe sledi za tožiteljico, da opravlja svoje delo, za toženo pa, da plača mezdo (§ 1151. o. d. z.); in obratno za tožiteljico pravica do mezde, za toženo pa pravico do tožiteljčnega dela.

Če se je tožena s svojo navedeno izjavo odrekla svoji pravici do tožiteljčnega dela, v kljub temu, da je pogojeno mezdo hotela tožiteljici plačati, ta okolnost še nikakor ni dala tožiteljici pravice, brez odpovedi predčasno zapusti delo, ker v tem ni mogoče najti nobenega v § 82. a, obrt. r. nastetih primerov.

Za mladinsko organizacijo so prispevali na občnem zboru zveze mizarjev dne 24. januarja na pol. št. 13: Franc Markič, Anton Žavtuš, Gregor Reč, Ivan Reje, Rajko Novohradsky, Valentin Jatin, Anton Fritz, Anton Kralj, Jakob Golar, Štefan Lepšek, Ivan Dernikovič, Jo ip Ahačič, Primož Rožmanec, Ivan Černive, Jakob Trampuš, Franc Rožmanec, Ivan Štrukelj, Ladislav Šloar, Tomaž Kavčič, Ivan Erjavc, Jakob Colnar, Franc Znidaršič, Ivan Jagodic, Franc Traven, Valentin Petelin, Viktor Zorc, Josip Pantar, Franc Šanc, Franc Brelih, Alš Piller, Franc Bizjak in Mhael Pogorelec po 20 vin.; Matevž Jžek, Jožef Knific, Ignac Šarc, Franc Vokal, Ivan Preve, Jakob Govže, Franc Alič, Peregrin Bogačaj, Andrej Peterca, Lovrenc Rutar, Josip Kernjak, Franc Skalar, Anton Lotič in Ivan Bradč po 10 vin.; Ferdinand Komveš in Mhael Levec po 30 vin., Berlič po 6 vin. Skupaj K 846. Na isto polo sta darovala tudi Filip Bizjak in Aleš Poljanšič po 60 vin. Skupaj 9 kron 66 vin.

Zahvala.

Za srčno sočutje ob nenadni smrti moje soproge se zahvaljujem vsem sodrugom za častno sprem tvo.

Istotako tu i pogrebemu društvu železniških in poštinskih uslužbencev in železničarjem, ki so došli v tako častnem stavilu.

SP. ŠIŠKA, dne 23. januarja 1909.

Ivan Noč

nadprevodnik drž. žel.

Ceno perje za postelje!

En kilogram sivega, osn. uk. nega 2 K, napol belega K 2 80, belega K 4—, prima puhastega K 6—, najb ljšega prima, opukanega, na. l pše vrste K 8—, puh siv K 6—, l el K 10—, prsni puh K 12—, od 5 kg naprej franko.

Gotove postelje

iz gosto tkanega, rdečega, modrega, rmenega ali belega inleta (pavolnine — nankinga), tuhent, 170 : 116 cm velik in dve blazini, 80 : 58 cm veliki, napolnjeno z novim, sivim, očiščenim, izdatnim in trpežnim perjem K 16—, z napol puhom K 20—, s puhom K 24—, tuhent sama K 12—, K 14—, K 16—, blazinice K 3—, K 350, K 4—, razposilja i roči povzetju, ne vračunši zavojnino, franko od K 10— naprej. 52—16

Maks Berger, Deschenitz, 228 (Böhmerwald). Če blago ne uga, se zameni ali pa vrne denar. — Cenik zastoj in franko.

10—7

E. & A. SKABERNÉ

LJUBLJANA

Mestni trg št. 10.

Zaloga manufakturnega blaga na debelo

in drobno.

BLUZE

v teški svili, volni in drugim modnim blagu, v krasnih modelih. naj-novejša modna krila, kostume, dežne plašče, otroške obleke, krstno opravo, prepadasnike, vsevrtno perilo in druga oblačila. Najfinjše otroške kapice, klobučke, plaščke, parške modrice, nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine zavratnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo perilo za gospode praporoča največja narodna konfekcija

M. Kristofič-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28
Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene radi male režije brez konkurence. 52-12

Kje se dobe najboljši poljedelski stroji, kakor mlatilnice, gepeljni, slamozeznice, čistilnice, preše za sadje i. t. d.?

Edino le pri

FR. STUPICA

v Ljubljani, Marije Terezije cesta števil. 1., Valvazorjev trg števil. 6.

In zakaj: zato, ker so dotični stroji iz najboljših tovarn sveta, najbolj sestavljeni, ker se istih proda na tisoče in tisoče komadov in se ravno radi tega, ker se jih izdeluje v velikih množinah, dobivajo po nizkih cenah. Moji stroji so povsod jako priljubljeni. — Obratujte se na mojo tvrdko pri nakupu **stavbenih potrebščin**, portland-cementa, traverz, železniških šin in druge različne železnine in raznega orodja, nagrobnih križev, tehtnic i. t. d. 24-8

Klobuke, cilindre in čepice v najnovejših faconah in v velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo števil. 2. 52-12

Telefon št. 177

52-17

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam

**zagrebaško in
:: češko pivo ::**

Prva slovenska ::
:: modna trgovina
za gospode

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg števil. 19

se najtopleje priporoča.

104-30

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora: Obleke, površnike, zimske sulnje, dežne plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in deklice. 52-13

Konfekcijska trgovina

v Ljubljani

A. Lukič

Pred škofijo števil. 19.

10 zapovedi

za zdravje

ično tiskane, vposlje poštovno prosto in zastopnik
lekarnar 24-7

Trnkóczy v Ljubljani.

Dobijo se tudi osebno v njegovi lekarni.

*Putniki v Ameriko
Materi želijo dobro, po ceni in
v neslujno potovati naj se obrnejo
na
Simona Hmetzka
v Ljubljani Kolobvorske ulice 20
Kulturna Pobjasnila daje se brezplačno*

Špecialna trgovina za obuvala

Bogata zaloga čevljev vseh velikosti in po različnih cenah.

Edino nogi odgovarjajoče pravilno obuvalo znamke F. L. P.

JULIJA ŠTOR, Ljubljana

Prešernove ulice števil. 5.

12-3

Svoji k svojim!

Lud. Černe

zlatar in trgovec z urami

ter zapriseženi sodnijski cenilec

Ljubljana, Wolfove ulice 3.

Izborna zaloga briljantnega blaga, zlatnine, srebrnine in raznih ur.

Časna delavnica

za popravila in nova dela.
Cene najnižje. Sočna postrežba.

Pred kratkim ustanovljena.

Na razpolago ima

10.000 hlvina

(mošta) združenih kmetov iz najboljših vinogradnih krajev, kakor: Brje, Skrilje, Dobravlje, Kamnje in drugih bližnjih vasi.

Kmečka delavska

gospodarska zadruga

v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno zavezo. 17

Zadružno vodstvo!

Lastne kleti.

Priporoča se cenjenim konsumentom, zadrugam, trgovcem in gostilničarjem po Goriškem, Kranjskem, Koroškem, v Trstu in drugod.

Postrežba točna in prava!

Cene zmerne!

Ustanovljena 1847.

52-7

Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in gosposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d. Najnižje cene, Najsolidnejše blago.

Največja zaloga, najboljše in najcenejša tvrdka za naročevanje oziroma nakupovanje!

Čopičev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/3, 1/4, 1/2 in 1 kg. 104-14

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in najlepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvas'ega za pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravnega za vsakovrstne prevlake.

Brunolina za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljeno 1. 1832.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno 1. 1832.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Miščoba za usnje.

Oljnatih barv, priznana najboljših.

Oljnatih barv v tubah, g. dr. Sel. Šnfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpežnega.

Glpsa, alabasterskega in štukaturnega.

Karbolineja, najboljše.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhth, kemičnih, prstenih in rudninskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzorcev za slikarje, najnovejših.